

Voedsel voor de ziel

Floor van Orsouw

'Het eten hier smaakt me niet. In niets lijkt het op het eten van thuis. Flauw en papperig fabrieksvoer!' Om hun woorden kracht bij te zetten, steken sommige cliënten er hun tong bij uit, trekken hun neus op en knijpen hun ogen dicht. Eten lijkt ver van ons specialisme af te staan, toch gaat het er in gesprekken regelmatig over. Iets dat zo aards en dagelijks is en toch zo verbonden met zingeving: als je oplet vertelt het een verhaal van heimwee, verbondenheid en autonomie.

In de vrouwengevangenis zit de maaltijd in een zwarte plastic bak. Na opwarming in de minimagnetron op cel lijkt het eten ook naar plastic te smaken. Heel wat van die bakken eindigen ongeopend in de vuilnisbak. Tenminste, als de gedetineerde geld heeft om ander voedsel te bestellen.

Het leven in detentie begint pas weer een beetje op het moment dat vrouwen zelf kunnen koken. In het huis van bewaring, waar gedetineerden in voorlopige hechtenis zitten, zijn de kookmomenten schaars en is het dringen in de gezamenlijke keuken. Als je straf door de rechter is uitgesproken, ga je naar de gevangenis, waar je – gek genoeg – meer tijd buiten je cel kunt doorbrengen. Dames koken vaak in groepjes, maken kippensoep voor een zieke of geven hun bestelling door aan degene die nasi kan maken – zoals alleen hun moeder dat kan.

Als Anita om negen uur 's ochtends al in de keuken staat en de volgende dag weer, weet ik dat haar kinderen bijna op bezoek komen. 'Het is veel te veel om in die twee uur op te eten, maar dat is niet erg', zegt ze. 'Dan nemen ze een paar bakjes mee naar huis en kunnen ze nog dagen smullen van moeders kost.'

Eten op een vreemde plek is een leerproces. Cliënten komen erachter dat sommige maaltijden beter te pruimen zijn dan andere. Gaandeweg leren zij zich te behelpen met een waterkoker en een mini-magnetron. En ze zoeken naar mogelijkheden om toch aan dat lievelingskostje te komen, al is het bij benadering. Creativiteit, ook op culinair vlak, wordt in detentie bevorderd.

Met feestdagen bestelt de inrichting of de geestelijke verzorging lekkernijen die niet op de winkel-lijst van gedetineerden staan. Hoe moeilijk het ook is om niet bij je geliefden te zijn, oud en nieuw smaakt beter met een echte oliebol. Elk jaar met het Suikerfeest pakt één medewerker uit en kookt samen met een aantal dames voor de hele gevangenis.

Eten dat smaakt naar vroeger maakt dat je je bij vlagen prettig en thuis kunt voelen. Soms is erover dromen al genoeg. Daar helpt een goede luisteraar bij, die als een wit canvas dient om de smaken, geuren en kleuren op uit te tekenen, zodat ze tot leven komen.

Floor van Orsouw is humanistisch geestelijk verzorger bij Dienst Justitiële Inrichtingen en Stichting Humanitas. E-mail: f.v.orsouw@dji.minjus.nl.